

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen betenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Ismét kileveleztek a fák.

Azt mondja a népdal, hogy kétszer nyilik nálunk az ákácfa virága. Sokszor hallunk említést későn és újra virágzó gyümölcsfákról is. Ismerjük a höresög megrágtá buza azon tulajdonságát, a mely szerint a megmaradt szemek valóságos tulfejlődnek.

Magyarország (szép ország mondaná rá jó Gvadányi, mert laknak ebben mindenféle nemzetek, még magyarok is) mindenképpen csodás ország.

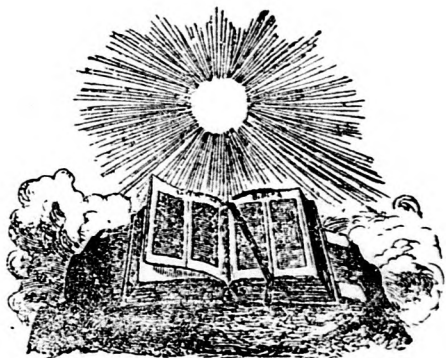
Ez volt a vallásszabadság klasszikus földje, mondaná a nagy kriptó-kálvinista miniszter. Itt van az ország közepén egy 4—5 négyszögmértföldnyi pusztaság, melyet látni még messze nyugat Európából is jönnek utazók. 40,000—50,000 hold kopár, pusztaság, melyen 3 apátság, város és számos falu állt Róbert Károly idejében (annak a Róbert Károlynak idejében, a kit pápai támogatásra sem tudott királylyá fogadni ez a nemzet. Magyarország csoda ország megfordul itt nemcsak a szibériai talpas tyúk, de az egyiptomi seregély és ibisz madár is és ismétlődik itt mind a tiz egyiptomi csapas. Igaz, hogy aztán kárpótlásul kétszer leveleznek és nyitnak a fák. Kétszer, mert silány a tavasz és nem képes kihozni a virágot. Kétszer mert a csuf fekete hernyók lerágnak a zöldellő lombokat és a kertekben az utak mentén úgy állanak a fák, mintha valami óriás leforrázta volna azokat.

Különösebben feltűnik e körülmény a nyugatról vezető nagy vonalak mentén s a Poroszország felől jövő utasok beszélnek, hogy arról ismerik meg, hogy a vonat már magyar területre robot, mert lombtalanul kopaszon állanak a szegény fák . . .

Bizony egy pár esztendeje, mióta egy sötét kavarodás lett felettünk urrá, mindig ismétlődik ez az istencsapás és bizonyosága lesz vele nem csak a pusztításnak, hanem a magyarság keleti származásának is.

Csak az a vigasztaló, hogy úgy a nyár közepére aztán újra kileveleznek a fák. Ha elpusztultak is, újra kihajtanak a magyarság reménységei. Kileveleznek, kihajtanak, kivirágoznak, de nem hogy gyümölcsöt hozzanak, hanem hogy a *rut fekete hernyók* ismét leleghessék és elpusztíthassák azokat.

VÁNDOR.

Quo usque?

Istenkisértés számba megy azaz aknamunka, melylyel a klerikalizmus vezetői már régibb idők óta a gyűlölködés tüzét igyekeznek feltámasztani a róm. kath. egyház a többi egyházak tagjai között. Minden egyháza békéjét, nyugodalmas fejlődését szíven viselő protestáns és nem protestáns egyén legyen bár egyházi vagy világi jellegű, aggodalommal kell hogy szemlélje azt a romboló munkát, melyet láthatatlan kezek irányítanak s melyek a vallási üldözések legszomorubb kora egyes eseményeinek hü képét viselik magukon — modern kiadásban. Jog, igazság, lelkiismereti szabadság, egyenlőség, melyekről csaknem régen is még azt hittük, hogy megdönthetetlen örök eszmék, mintha elvesztették volna régi erejüket, mintha egy-két év alatt évszázadokkal fejlődött volna vissza az emberiség.

De hát honnan van ez? Hol van az a boszorkány-konyha, a hol azt a tengernyi mérget főzik, mellyel — szétszórva azt e világon — megmételtyezik az emberek lelkét, kiforgatják eredeti tiszta valójából s ellenségeskedést, gyűlölséget szítva hideg korlátokat vonnak az egymást szerető szívek közé?

Jogtalanságot jogtalanságra; igazságtalanságot igazságtalanságra követnek el, törnek, rombolnak, pusztítanak, mintha ez a föld nem is az

Isten képére teremtett embernek, de magának a sátánnak hazája lenne.

Iveket lehetne tele irni ama száz és százféle irányu s formáju mozgalmakról, melyek mindezt a célt szolgálják, álljon itt izelítőül néhány közülök. Hány prot. lelkésznek kellett szomoruan tapasztalnia mostanában, hogy róm. kath. kollegája, akivel eddig egy polgári községben hirdetik az Urnak ígéit s kivel békés baráti viszonyban éltek ez ideig, most egyszerre csak, a nélkül, hogy erre valami különösebb ok merült volna fel közöttük, kezdett mind hidegebb s tartózkodóbb lenni s végtére csaknem minden összeköttetés megszakadt közöttük, bizonyára felsőbb titkos rendeletre.

Az meg, a mit vallástanitóik elkövetnek, nem is vétek, de a legsúlyosabb bünök egyike. Kezdve az ártatlan gyermeki lelken s folytatva a hiszékeny, tapasztalatlan, tanulatlan embernek lelkén, mindenütt az igaztalan okokra épített gyűlölség csiréit igyekeznek elhinteni; s talán vétkeznének — gondolják, — ha a történelem lapjain s az iskolák tanítói székében egyik-másik reformátorról vagy a prot. egyház hü fiáról a való tényeknek megfelelő hü képet festenének.

Figyelem, keresem, kutatom olvasgatásaim közben, hogy hát mégis hol találhatóék részük-ről legalább egy krisztusi hangot, a hol ne a türelmetlenség, elfogultság s vak gyűlölet sivár hangja ütné meg füleimet, de a krisztusi szere-

T Á R C Z A.

Berlini levél.

A Pflaiderer halála, jelmondata, egyénisége, szónoklata, képessége, kedvenc témája, életrajza, művei, theol. álláspontja temetése.

Berlin, 1908. jul. 21.

Abba a jó hiszemben írom ezeket a sorokat, hogy nem leszek alkalmatlan, ha röviden értesitem a modern theológiának a többiek közül egész fővel kiemelkedő, világhírű nagyságai egyike: Pflaiderer Ottó, a berlini egyetemen systematika theologia rendes professora, folyó hó 18-án d. u. majdnem 69 éves korában hirtelen meghalt. Az a szinte chablonná vált kifejezés, hogy villámcsapásként hatott ennek vagy annak a nevesebb embernek halálhíre, az ő halálára vonatkoztatva megdöbbenően szószerinti értelmet vesz fel s gondolom, nemcsak Berlinben, hanem mindenütt, ahol Pflaiderer-

nek „nagy gondolatait s tiszta szívét,“ (ez volt az ő jelmondata) megértették, megéreztek.

A teli félévben egy, a mostani nyári semeszerben 2 tárgyat hallgattam tőle s az az óráról-órára növekvő s szinte a csodálatig emelkedő tiszteletteljes bámulat, — mely elfogott hovatovább az óriási ismeretekkel, pártját ritkító kritikai éles elméjűséggel s egészséges érzékkel, az olyan ritka, épen ezért megbecsülhetetlen elfogulatlansággal s külsőleg is kiváló szónoki erővel beszélő tudós író — végül osztozni volt kénytelen Pflaiderer, az ember iránt támadó szeretet érzésével.

De ez nem is volt csoda, hiszen csak reá kellett nézni és rögtön kínálkozott a hasonlat a hóval fedett tűzhányóról. (szép athléta alak volt, gondozott nagy fehér szakállal; hasonlított Darányi I.-hoz, de sokkal délcegebb kiadásban) Csak belé kellett nézni a szemébe és az Demonthenésznél ékebben beszélt a lélek derűjét visszasugárzó szelid, majd a gondolat villámfényétől izzó pillantásával arról a jelmondatról, mely élte vezérlője volt, amit olyan szépen meg is valósított s aminél nagyszerűbbet nem is tudok elképzelni. Még ked-

tetnek melegét árasztó szava, hiszen ők is a szeretet vallásának követői volnának talán, a krisztusi szeretetnek olthatatlan lángja gyújtotta fel valamikor az ő lelkükben is a hitnek szent tüzet, de elmondhatom, talán sehol nem találom . . .

S aggódva kérdezi lelkem, vajjon eljő-e valaha azaz idő, amikor nem hallatszanak többé azok a kalapácsütések, melyek nehéz rabbilincseket kovácsolnak a hívő emberi lélekre; amikor a kiskorúsághoz szoktatott embertömegek lerázzák a sötétség rájuk nehezedeő hatalmát s szelylettépik a lelkiismeretet lenyüggő köteleket.

Dehát számíthatnak-e tartós sikerre azok a konkolyhintők? Azt olvasom a szentírásból, hogy az Ur összetéveszti a nem igazak utát.

Ne gongolják azok a sötét lelkű magvetők, hogy az általuk óhajtott gyümölcs ölükbe hull! Ne higgyék, hogy bűnös tettüket siker koronázza.

Közismert eljárás egyik-másik szérum előállításánál, hogy a mérget, a betegség csiráját valamely élő lénybe oltják s az az élő szervezet a beleje oltott idegen anyaggal szemben maga állítja elő az azt elpusztító ellenmérget.

Nem gondolják-e azok a lelket mérgező idegen anyaggal dolgozók, hogy ez a physiologiai törvény a szellem világban, a lélek világában is érvényesülhet? Nem találnak-e rá hatal-

mas példákat, az emberi lélek fejlődésének történetében, hogy ez a törvény bizony a lelkek világában is hat és működik?! Nem kell messze menniök példáulért; nézzenek csak a szomszéd Ausztriában nem rég lefolyt ifjusági mozgalomra, mely ha meg nem tanította is, de bizonyára meglepte, sőt kétségbeejtette azokat a konkolyhintőket, kik évek óta mételyezik azokat az ifju lelkeket s hintik el beléjük a rut felekezeti gyűlölségnek magvait s igyekeznek sötétségben tartani a különben világosság után vágyókat. Ugyan nézzék csak meg ezt az egy példát, mit beszél az nekik? Nem ejti-e aggodalomba őket gonosz munkájuk sikere felől, midőn látják, hogy egy csekély jelentőségű esemény képes semmivé tenni hosszú esztendőknél nehéz munkáit s képes felrázni kábultságából a mesterségesen elaltatott ifju lelkeket? Vajjon nem rázza-e meg egész valójukat az a gondolat, hogy itt ama fenti természeti törvény érvényesül, itt nem ember ellen, de az emberi erőnél ezerszerre hatalmasabb isteni erő ellen szegülnek s hogy ebben az esetben a siker minden kilátása nélkül kell harcolniok!?

Csudálatos emberi gyarlóság, hogy midőn az Isten tiszta látást, észet, értelmet adott az embernek, még sem használja úgy Istennek e drága adományait, mint használnia kellene; hogy sokan, jöllehet szemeik vannak még se' látnak, füleik még se' hallanak. Szegény lelki vakok

den Ethika órán (ezeken az órákon tanultam az etikát, mint a theologia egyik legmélységesebb tárgyát, — eddig ellenkező tapasztalásom volt — megismerni) a legmeggyőzőbb erővel beszélt az egyházzól s államról, azok viszonyáról a legmagasabb erkölcsi nézőpontból fejtegetve főképe a mai kor uralkodó egyházi, politikai, illetve sociálpolitikai, sociologiai áramlatait a ker. erkölcsi alapelvek álláspontjáról tekintve s esütörtökön már fehér cédulácska jelezte, hogy Pfl. betegsége miatt előadásait zárja s szombaton már meghalt a testben, lélekben erős ember, ki a sashoz hasonló erős, biztos szárnyalással járta be élteben a szellem országának csak kevesektől elérhető magaslatait. A pár nappal előbb lobogó láng ma már alszik.

Csak hogy talán többet ér, ha röviden Pfl. életének részleteiről írok egy keveset, amik Magyarországon nem lehetnek még annyira ismeretesek az élő Pfl. erre vonatkozólag. Azért Wochische Zeitungból kivonatossan közlöm az ő élete rövid vázlatát:

Jul. 18-án Gross Lichterfeldeben levő esendes tudós otthonában ragadta el a halál Dr. Pfeiderer professort. A különben életerős embert szivbaj támadta

meg évekkal ezelőtt s egy erős roham örökre megnémította az olyan mély bölcsességgel s ékesen szóló tudóst. — Pfl.-ben a liberális theologia egyik legkimagaslóbb s legtermékenyebb képviselőjét, a német tudományos irodalom egyik legszellemdusabb s formailag is egyik legkiválóbb munkását veszti el. — Külső élete nem sokban tér el a német tudósok életének typusától esendesen, minden rendkívüli, különösebb események nélkül folyt le. — 1839 szept. 1-én született Stettenben (Württemberg) s már jó korán jelét adta a sváb törzsnél a theologiai s philosophiai spekulációk iránt szinte hagyományos természetű hajlandóságnak. 1857-ben a thübingai egyetemre ment az akadémiai triennium elvégzése céljából. Itt érte a szerencse, hogy 3 éven keresztül az ősz Bauer Ferdinándnak a közvetlen hatása alatt tanulhatott, akinek legutolsó élő közvetlen tanítványai közé tartozott. A triennium befejezése után Németországon kívül Angliában, Skóciában is utazott. (tökéletes angol nyelvi jártasságát igazolják angol nyelvű munkái). Visszatérése után nem sokkal a thübingai egyetemen privát docens lett, de itteni tevékenységét félbe szakitotta gyakorló lelkésznek ment Heilbronnba, majd

ezek, kik önnön vesztükbe, saját pusztulásukba rohannak . . .

Isten látja lelkem, de gyűlöletet soha nem éreztem velük szemben, meg azokkal a konkolyhíntőkkel szemben. Sőt vannak pillanataim, amikor a közeledésnek valamelyes kicsiny formája tűnik szemembe részükről — szeretettel gondolkodok rajuk, hiszen ők is ép' ugy e haza fiai, ennek boldogulása, békességes haladása nekik is ép' ugy érdekük, mint nekünk; ugyanazt a Krisztust vallják ők is mesterüknek, akit mi vallunk és hiszünk; miért hát mégis ez az állandó konkolyhíntés, zavarsinálás, miért a szeretetlen gyűlölséges cselekedeteknek végtelen sorsa? Miért állítanak ők válaszfalat az egymás támogatására, segítésére, boldogítására teremtett ember és ember közé? Miért kényszerítenek bennünket, hogy szóval, tollal, társadalmi mozgalmakkal, bár közvetve s akaratlanul eszközei legyünk mi is annak az áldatlan felekezeti küzdelemnek, melynek feltámasztásáért egyedül ők a felelősök?!

Igen, ők rajtuk van a felelősség Isten és ember előtt; ők voltak a kezdeményezők, ők dobták felénk a keztyűt, az ő lelküket terhelje a vád. Mi egyházunk, hazánk s magunk iránti kötelességünket teljesítjük csak, amikor nyílt sakkal állunk ki a küzdőterre, hogy megvédelmezzük lételünket s lételünknek feltételeit; ám jöjjön aminek jönni kell, a viszálykodás átka

azoknak fejére hull vissza, kik bűnös kezekkel szaggatták fel a már-már, heggedni kezdő régi sebeket s vágják el a türelemnek, szeretetnek, egymást megértésnek erősödő szárait. Feleljenek tettökért a szívek titkait vizsgáló s mindeneket megítélő igazságos Isten előtt!

Bokross Elek
ref. lelkész.

Adócsökkentési segély.

Valamelyik napi lap tudósításában olvastam, hogy a ref. konvent az adócsökkentési segélyeket egyes egyházak részére megállapította. A megállapított összegeket azonban mindaddig nem utalja ki, míg az illetékes miniszterrel nem tárgyal a tekintetben, hogy az adócsökkentésre kiállításba helyezett államsegély felemeltessék.

A segély tehát kevésnek bizonyult az igények kielégítésére. A konvent is két alternatívát lát, vagy az igényeket és segélyösszeget kell leszállítani, vagy pedig több segélyt kell kérni a Miniszter urtól.

Hogy a segély kevés leend az igények és szükségek kielégítésére, azt láthatta és gondolhatta mindenki. Hiszen 1894 óta mennyit kellett haladnunk minden téren, a kor kívánalmainak megfelelőleg kellett vagy legalább kellene

(1870) pedig Jénába, mely akkor a liberális theologia főfészke volt olyan férfiak vezetése alatt, mint Hase Károly, Lipsius, Hilgenfeld. Jénában nem sokkal első jelentős munkájának a „Das Wesen der Religion“nak megjelenése után a practika theologia rendes professora s egyetemi prédikátor lett. Mint akadémiai tanárnak elért sikere, valamint vallás-philosophiai s kritikai, theológiai munkái nyomán támadt minden irányból megnyilatkozó elismeres folytán a porosz kultuszminiszterimnek figyelme is reá irányult s az 1875-ik évben megürült berlini systematikai theologiai tanszékre őt nevezte ki a liberális Falk Albert kultuszminiszter. 33 évig működött itt Pfl. részben igen súlyosviszonyok között. Ugyanis az 1878-ban elkövetett merénylet (gondolom az öreg I Vilmos ellen) után mindjárt mindjobban tért hódító reakció Falk és a liberális Herrmann porosz főegyháztanács elnök eltávolítása után nyilvános és rejtek támadások célpontjaivá tette Pfl.-t. a liberális theologia leghatározottabb s legkimagaslóbb előharcosát. De hiába mozgatott meg minden követ, a berlini egyetem tanárainak szolidaritása s a különben szigoran orthodox irányu új kultuszminiszter Gossler józan meggondolt-

sága nem engedte, hogy a minden német egyetemnek csak díszére való tudós az orthodox fanatizmus vak dühének áldozatul essék. Különben sem tartott soká a reakció uralma s 1888-ban Harnach Ad. kinevezése a berlini fakultáson új liberális éra kezdetét jelentette. — Pfl. különben ugy tanártársai, mint hallgatói részéről a legnagyobb nagyrabecsülésnek s bizalomnak örvendett. Előadásai — dogmatikai, theologiai, ethikai, vallásbölcészeti, új test. isagogikai s más előadásokon kívül is — a leglátogatottabbak közé tartoztak s más fakultások hallgatói is igen sokan látogatták. — Pfl.-nek a modern theológiára való nagy jelentősége, valamint irodalmi alkotásainak tartalma, értéke, ily szűk keretben nem méltatható. Munkái közül néhányat azonban meg kell említenünk. Első nagyobb munkája „Die Religion, ihr Wesen und ihre Geschichte“ (1869) még Tübingában, privat docens korában tartott előadásából jött létre a mérsékelt kritizismus szellemében s theol. körökben, már ezt is igen nagyra becsülték, amit a nem-sokára következő „Moral und Religion“-t (1872) s majd a „Paulinismus“-ról (1873) szóló műveit. Sokaktól legjelentékenyebbnek tartott híres munkája „Geschichte

berendezkednünk s e téren bizonyára mindenütt történtek lépések. mert erre részint az egyházi, részint a politikai hatóság kényszerített bennünket. Azok a nádfedeles iskolák, paplakok jó részben eltűntek s helyettük modern épületek emelkedtek, azokat az olcsó szalmával fűthető boglyakemencéket kihánytuk lakásainkból, iskoláinkból s drága fával fűthető kályhákat emeltünk helyettük, iskoláinkba tanszereket kényelmes padokat, ivóedényeket stb. hoztunk. Hiszen ez jól is van így, de mindezek s ezeknek fentartása tetemes újabb szükségleteket hoztak létre, melyeket évenként fedezni kell. Az anyag és munkabérek is erősen emelkedtek, szóval az igényekkel a szükségletek is nőttek s a költségvetésben a szükségletek rovata oly magasra szökött 1894 óta, — különösen ott, hol építkezésekből eredő kölcsönöket is törleszteni kell, — miszerint gondolni sem lehet arra, hogy az akkor tett számítások alapján nyert segélyből az egyházak szükségletei csak megközelítőleg is kielégíttessenek.

Örömmel fogadtuk el a zsinati törvényeinkben megállapított adókulcsot, örömmel jelentettük ki: nem lesz többé tandíj, még azt is elnéztük, hogy a jövédelmi pótdó után is fizetjük a 10 százalékot s íme alig telik el egy fél év, azon kell gondolkoznunk, miképen fogadtassunk el valami rendkívüli adó címen olyan rendes egyházi adót, melyet minden évben fedezni kell s vajjon behozzuk-e újra a tandíjat vagy a személyadót emeljük vagy az állami adó

után százalékot terheljük meg? Mert az a nyerdő segély legfeljebb arra lesz jó, hogy a tandíjat eltöröljük, amit úgy is megváltott volna a Miniszter ur, vagy pedig arra, hogy a szegénysorsu hivek személyi adóján könnyítünk valamit, a kis és középbirtokosok egyházi adója marad a régi, de ez a változás bizonyára olyan felfordult állapotokat teremt s annyira alászállítja azt a kevés lelkészi tekintélyt is a tett jóhiszemű ígéretek után, hogy némely helyen lelkész és hivek hajlandóbbak lettek volna — ezeket előre tudva — a régi megszokott meggyén haladni tovább, mint nagy rázkódtatások után szerzett csekély eredmény jólétében osztozkodni. Nézetem szerint nagyon helyesen tenék lelkésztársaim, ha oly esetekben, midőn a nyert segély alig haladja tul a tandíjfizetéseket, nem is fogadnák el a segélyt, hanem egyszerűen megváltatnák a tandíjat a Miniszter ur által s hagynák a segélyt a szegényebb egyházaknak.

Annyit különben el kell ismernünk a Miniszter urról, hogy nagyon ügyesen csinálta ezt a segély ügyet. A prof. egyházaknak ad 3 milliót, de valószínűleg kiköti, hogy ebből a tandíjak töröltessenek s aztán országos törvényt hoz a tandíjak megváltására. Bizonyára más állapotokat nyerünk, ha előbb a tandíjakat megváltja s aztán kiutalja a 3 milliót. Kiváncsi volnék tudni, mennyire apad le az a 3 millió pusztán a tandíjak megváltásával?!

Én nem ismerhetem a segélyt kérő egyhá-

der Philosophie von Spinoza bis zur Gegenwart“ (1877) épügy kitűnik a leggondosabb, mindenre kiterjedő, élesen boncolgató kutatás, mint az igazán ragyogó előadás által. Ehhez méltán társult a „Religionsphilosophie auf geschichtlicher Grundlage“ (1878, 3. kiadás 1896), amely a felfogás minden önállósága dacára magán viseli a hégeli philosophia befolyását. Pfl. egyéb nagy számu munkái közül, melyek részben az új test. exegesisre, részben az őskeresztység történetére, részben pedig a modern theologia történetére s kritikájára vonatkoznak, meg kell említenünk végül „Religion und Religionen“ c. nagyjelentőségű munkáját. (1906.)

Végezetre Pfl. vallási és theologiai álláspontját nem lehetne jobban karakterizálni, mint azokkal a szavakkal, melyekkel ő maga „Zum Religiösen Verständnis“ c. művében nézeteinek summáját így fejezte ki: „Akik a keresztységnek hagyományos, egyházi formájában ma még szívéből megtudnak nyugodni, azokat ebben természetesen semmi meg ne zavarja, de viszont ők is rendelkezzenek elegendő elfogulatlansággal annak az

elismerésére, hogy a modern világnézettel is összeköthető őszinte, keresztyén, kegyes érzület s szívbéli állapot (Herzensbeschaffenheit), aminthogy sok kortársunkban tényleg össze is van köive. De még inkább azokat a kortársakat, akik a modern gondolkozás álláspontjáról az egyházi hit formáiban megütköznek — kellene annak az elismerésére eljuttatni, hogy ezekkel a formákkal a keresztység maga nem esik együvé, sőt sokkal inkább ezeknek (a formáknak) a legbensőbb szeleme modern gondolkozásmód formáiban is megtartható, de kell is, hogy megtartassék, ha azt nem akarjuk, hogy a művelődésben tett minden előhaladás végül is morális és sociális barbárságban végződjék.“ Ezzel végzi a Wochische Zeitung.

A temetés máskülönben 22-én lesz. Mi a hallgatói ott leszünk s koszorut is viszünk.

G. Szabó Gábor.

zak anyagi helyzetét, de ismerem s ismernem kell saját egyházamért.

Sáp 3600 korona segélyt kért, a bizottság azt javasolta is s egy szűkszavu hírlapi tudósítás azt mondja, hogy a konvent Sápnek 2030.86 korona segélyt állapított meg. Én nem kértem sem lelkészi, sem tanítói fizetés javítására segélyt, úgy is tudtuk, hogy ez hiábavaló; de igenis kértem a fedezetet az 1906. év előtti időkhöz fennálló szükségletekre, tehát a megszabott adókulcs mellett arra a 3600 koronára okvetlen szükségünk van. Feltéve, hogy a konvent azt a megállapított segélyt alább nem szállítja (mert hiszen ezt is kilátásba helyezi és azért nem utalja ki), kerekszám 1600 korona marad fedezetlen. Ezt tehát újra ki kell vetnünk és miután a rendes adókulcsot megszabta a zsinat, rendkívüli egyházi adó címe alatt, bár a rendes évenként feltétlenül fedezendő szükségletet hozza be. Most már az a kérdés, hogyan vetjük ki? Ha az állami adó utáni százalékot emeljük, 8000 korona állami adónak az 20 százaléka leendő s a rendes egyházi adóval 30 százalékra rug, holott eddig 28 százalékot fizettünk. Bizonyára kellemes meglepetés lesz ez a teherkönnyítést váró egyháztagnak! Lehet-e csak képzelni is, hogy ez keresztül menjen presbyteri és egyházközségi közgyűléseken? Ha a személyi adót emeljük: 1600 korona 300 családnál megosztva, családonként 5.33 korona emelkedést jelent, ezt ha hozzá adjuk a rendes egyházi adóban foglalt 6, 8, 12 koronához, egyeseknél többre megy mint a régebbi adókulcs szerinti 8 korona s így ennek elfogadását sem remélhetjük. Kimondják nagy valószínűséggel a tandíj visszaállítását, mert ha a személyadó vagy birtokadó emeléséhez joguk van, miért ne lehetne a tandíjszedéséhez joguk?! Ez volna leghelyesebb, ha a Miniszter ur, dacára az adott segélynek, ezt ezután megváltaná.

És itt kérem az avatottak véleményét, lehetne-e ez így? az adott szerencsétlen helyzetben ez még valamit segítene rajtunk.

Készüljünk előre lelkésztársaim, mert örömet hirdettünk s keserűségek árja vár reánk.

Sáp, 1908. július 3.

Mészáros Lajos

ref. lelkész.

GYÁSZ-ROVAT.

Dr. Csécsi Nagy Miklós

(1840—1908.)

A makói fényes multu nagy egyházunkra az ideai virágfakasztó május mély gyászt és nagy veszteséget hozott. E hóban szólitotta el ugyanis az Ur ezen egyházunk nagy tudományu evangéliumi lelkü lelkipásztort Dr. Csécsi Nagy Miklóst, ki méltó utóda volt hivatalában a „Keresztyén Tanítások“ ma is kedvelt írójának a jó Szikszai Györgynek s a „csendes muzsika“ szerzőjének Ecsedi Miklós uramnak. Mint száz esztendő multán is ismert és olvasott elődei, ő is, nemcsak mint lelkipásztor buzgólkodott a reá bizottakban s vala jó és hü munkása az Ur e nagy és szép szőlőjének: hanem mint népies író is jó nevet szerzett magának a nép számára irt tudományos elbeszélésü oktatásai s imádságai különösen pedig a magyar prot. közönség legkedvesebb kis néplapjának a Téli Ujságnak megindítása s annak 11 éven át való szerkesztése által.

Dr. Csécsi Nagy Miklós Debrecenben, 1840 május 6-án született. Édes atya a korán elhunyt híres orvos professzor Csécsi Nagy Imre volt, édes anyja pedig Simonffy Johanna, a debreceni jeles Simonffyak családjából. Hét éves korában árvaságra jutott s egyik anyai nagy bátyjának gondja alatt nevedett. Mikor elvégezte a debreceni kollégium megfelelő osztályait, nagy hírü atyjának pályáját választotta s Bécsbe ment az orvosi tudományok hallgatására. Amde érzékeny természete nem bírta e pálya gyakorlati oldalát a boncolást s néhány hónap mulva visszajött Debrecenbe a papi tudományok hallgatására. Ha már orvos nem lehet, gondolta, legyen a lelkeknek orvosa. Elvégezvén a theológiát Siterbe ment segédlelkésznek, hol annyira megszerették a szép tudományu s ékesen szóló ifjut, egy év mulva rendes lelkészül választották meg. Állásában azonban a traktus fiatal kora miatt nem erősítette meg. Ekkor külföldre ment tudományának és ismereteinek gyarapítása végett; egy fél évet Göttingában s egy fél évet Zürichben időzött. Innen hazajövet a szathmári egyház hívta meg lelkészül az alig 24 éves ifjut. Tizenkét éven át hirdette aztán ezen erős katolikus helyen az evangélium igazságait, olyan buzgósággal, hogy még a másvallásuak is tömegesen vettek részt az általa tartott istentiszteleteken.

Szatmári lelkészkedése alatt alapított családot. Nőül vette a szép lelkü s nagy műveltségü Horvát Ka-

talint, kivel haláláig a legboldogabb családi életet élte. Meg is áldotta az Isten szép családdal, 4 fiúval és 2 leánnyal, akiket mind felnevelt s ma mind előkelő állásokban vannak.

Szatmárról azonban 1875-ben elhívta a makói egyház bizalma. Ő engedett e bizalomnak s még ezen év tavaszán elfoglalta állását egy hatalmas beköszöntő beszéddel S ettől az időtől kezdődik az ő nagyobb irodalmi munkássága. Nehány hónapra ugyanis kiment Angliába s ott különösen Edinburgban tanulmányozta a vallásos s egyházi életet. Itt látta a nagy különbséget, a mely mi közöttünk magyar reformátusok s külföldi hitrokonaink között van. Látta azt a nagy tevékenységet, a melyet a lelkipásztorok a szószéken kívül a vallásos élet emelésére tesznek. Hogy használják fel erre a sajtót, mint hatalmas eszközt, a melylyel felkeresik azokat is, kik a templomba nem járnak s kikhez sokszor évenként nem hat el az evangéliumnak egyetlen szava sem. Személyesen meggyőződött mindezekről s eltökélte magában, hogy apostola lesz itthon a népies sajtó felkarolásának s a nagyon elhanyagolt népies irodalom életre keltésének.

Mielőtt azonban nagy munkájához fogott, előbb megszerezte a kolozsvári egyetemen a bölcészet doktori oklevelet. Doktori értekezése nagy feltűnést keltett abban az időben. Arról szólott ugyanis, hogy minden nevelés főcéljának a jellemképzésnek kell lenni. Nem a sok ismeretszerzés legyen a cél, a mely mellett minden más eltörlődik, háttérbe szorul, hanem a jellemképzésre kell a nevelésnek a súlyt fektetni, mert nem ismeretek sokasága teszi boldoggá az embert s teszi hasznos tagjává a társadalomnak, hanem a szép jellem, a melynek alapja, ereje az evangélium. Olyan igazság, a melyet ma is meg kellene szivlelnünk, a mikor a tanulókat úgy az elemi, mint a gymnasiumi osztályokban tulterheljük tantárgyakkal. S míg ide nem térünk, addig nem érünk célt nevelésünkkel s e téren hozott nagy áldozatainkkal.

Külföldi utjából hazajövet tehát, hogy tapasztalatait itthon értékesítse, indítványozta egyházmegyéjében, hogy egy vallásos iratok terjesztő egyesületet alakítsanak. Szavaira meg is alakult 1877-ben a ma is fenálló „Békésbányai vallásos iratok terjesztő egyesület“ a melynek ő haláláig buzgó ügyvivője volt. Megindította a „Téli Ujság“-ot is, mely akkor keresi fel a népet, a mikor nincs nagy elfoglaltatása s hogy mindenki könnyen megnyerhesse, egész tére az előfizetést 26 krajcárban állapította meg. Ma is meg van ez a lap s az időközben megszólalt népies lapjaink közt ez az egyetlen néplap tudta helyes irányával népies gondolkodásával megfelelő olvasmányaival meghódítani a magyar prot. olvasóközöniséget s ma már 36 ezer példányban jelenik meg. Ezt a lapot ő 11 éven át szerkesztette, a

mikor szervezetének gyengesége miatt kénytelen volt átadni másnak a lap szerkesztését.

Irodalmi tevékenysége s munkálkodása mellett egyházában is serényen munkálkodott. Buzdítására a makói ref. egyház felépítette második templomát 160 ezer korona költséggel. S hogy mily nagy volt a nép bizodalma hozzá, mint lelkészéhez, mutatja az, hogy a presbiterium csak úgy ment bele az építkezésbe, ha ő szedi be s kezeli a templomépítés költségeit. S ő ezt is elvállalta s hiven teljesítette. Felépült a makói újvárosi szép templom s lelkészlak, — szép emléke a munkás és fáradhatatlan lelkipásztornak.

Ebben a templomban hirdette ő 20 éven át az evangéliomot oly ékesszólóan, hogy a távol lakók is idejártak az ő hallgatására. Az uri asszonyok tömegesen keresték fel a félórányi távolságban levő templomot, hogy a kitűnő lelkészt hallgathassák. Beszédei egyszerűek, de mélyen járók, meggyőzőek s a mindennapi élethez alkalmazottak voltak. Nem dolgozta ki előre azokat, hanem napokon keresztül elmélkedett, gondolkozott tárgyai felett s csak mikor elmondta, napok mulva foglalta írásba. Ezek a beszédek kiadásra várnak s megjelenésük nagy nyeresége lenne predikáció-irodalmunknak.

Templomi buzgó szolgálata mellett kiterjedt figyelme az elszórtan élő hitsorsosokra is. Hogy ezeket a katolikus egyház elhódításától megmentse Földeákon egy háznál iskolát állíttatott s oda sokszor kijárt istentiszteletet tartani.

Egyházmegyéje is méltányolta sok oldalú s tevékeny munkáját. Előbb aljegyzővé, majd tanácsbíróvá választotta.

A Téli Ujság mellett több kiadványa tanuskodik irodalmi munkásságáról. Az egyházi s helyi érdekű lapokban megjelent dolgozatain kívül a nép számára számos népies irányú elbeszéléseket írt. Megjelentek még a következő munkái: A jellemképzés, mint a nevelés főcélja. Kibucszó egyházi beszéd Szatmáron. Beköszönő egyházi beszéd Makón. Imakönyv a magyar nép számára. Hajnal Ábel emlékezete. Rövid vallásos oktatás ref. vallású jegyesek számára. Hétköznapi templomi imádságok. Vasárnapi imák.

Az utóbbi években szemeinek gyengesége miatt letette a tollat. Megrendült egészsége miatt a presbiterium elnökségéről is lemondott. Rövid szenvedés után csendes halállal magához szólította az Ur f. é. május 8-dikán. Temetésén a részvét a legimpozánsabban nyilvánult. A makói nagy templom kicsinek bizonyult a közönség befogadására s a gyászszertartást a lelkészlak s a templom közötti tágas parkban tartották meg. Imádkozott koporsója felett Papp Imre h.-m.-vásárhelyi lelkész. Prédikált Bereck Sándor szegedi lelkész. Mindkettő a nagy halotthoz méltóan végezte szomorú köte-

lességét. A sirnál pedig szeretett káplánja bucsuztatta el családjától s hiveitől, kiknek olyan lelkesedéssel szólt az igazságot mind alkalmas, mind alkalmatlan időben.

Temetésénél azonban a presbyterium óhajta nem teljesülhetett. Az általa épített új templomnál akarták ugyanis porrá leendő részeit elhelyezni, a kriptát meg is készítették számára, de a hatósági engedély a temetésig nem érkezett meg. Így tehát egy-családi sírboltba helyezték el ideiglenesen.

Ilyen volt Dr. Csécsi Miklós élete. Jó munkása volt az Úr egyházának, a melynek igazságait sok tudással, meggyőző erővel hirdette nemcsak a makói egyházban, hanem az írott szó hatalmával az egész országban is. Vele a nagy református lelkész karnak disze szállott a sírba, egyházunknak nagyérdemű munkása, az Úrnak igazán keresztyén lelkületű hív szolgálja.

Az Úr elszólítja az ő szolgálait, de tovább viszi azok munkáját. Vigye is továbbra ezen jó és nemes munkát, melyet e hű szolgálja által végeztetett. Mi pedig, az élők, becsüljük meg az ő áldott emlékezetét.

Budai János

ref. lelkész.

KÖZÉLETÜNK.

Püspökválasztás.

Levelek a Szerkesztőhöz.

Vettük s kellő kommentár mellett közöljük a következő megkeresést, mely Szatmárból jött kezünkhöz: „Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Csak egy szerkesztői üzenetben sziveskedjék tudomásunkra juttatni, hogy a Debreczeni Protestáns Lap szellemét és szolgálatait oly annyira ismerő s egy új egyházi lap előállítását proponáló Tankóczy Gyula szatmári „rendőrfőkapitány és egyháztanácsos“ előfizetője-e a Debreczeni Protestáns Lapnak? Ezt azért óhajtanók tudni, mert e tekintetben hozott aldozat-készségéből következtetnénk arra, hogy támogatná-e az új lapot vagy pedig a spekuláció tisztán az egyházak zsebére és ugratására megy-e? Van tudomása ugy-e Szerkesztő urnak a szatmári presbyteri határozatról? Hát a „Dicsőffy“ érdekében Baltazár gyálázását tartalmazó s kiplajbászozott „Debreczen“ című lap több számának szétküldözgetéséről, a mi amaz urak most erősen dolgozó önértetét nem hántja. Több előfizető.“

A feltett kérdésekre a következőkben válaszolunk: I. Tankóczy ur lapunknak soha sem volt előfizetője, sem szellemi termékeivel lapunkat nem gazdagította. Sőt,

mint „egyháztanácsos“ sem olvashatta lapunkat mert a szatmári presbyterium nem járhatja. Tankóczy urnak a neve is ismeretlen volt előttünk, most találkozunk vele először. 2. A szatmári presbyterium szóban forgó határozatáról igenis van tudomásunk; több példányban be- küldték azt nekünk barátaink s ezekről a példányokról látjuk, hogy az a határozat, mely privát spekulációval foglalkozik s melynek szülő anyja korteskedési hajsza és így nem egyházi hivatalos közügyet szolgál: a szatmári lelkész hivatalos bélyegzőjével ellátva, hivatalos szám alatt portómentesen jutott el az egyház- községekhez. 3. Azt is tudjuk, hogy a „Debreczen“ című lap, Dicsőfi ur érdekében mindent elkövet, a mit egy ilyen lap elkövethet, mert hiszen e lap a becsmérlést a püspök halála óta nemcsak az ellenje- löltek, de köztiszteltben álló főgondnokunk ellen is rendszerrel folytatja. Sőt ennél is többet tudunk. Azt is tudjuk, hogy a debreceni gondosan összeválogatott presbyteriumban Kiss Albert ur a szatmári presbyterium- átiratának tárgyalásakor felszólalt a szatmári átirat mellett s bár a presbyteriumból három ember se olvasta, sem nem ismerte lapunk közleményeit: elfogadták a Kiss Albert ur indítványát. Egyedül egyetlen egy bátor, önértetes presbyter akadt, a ki azt követelte, hogy határozat előtt lássuk előbb azokat a közleményeket. De nem hallgattak rá. Az önértetes presbyter előtt tisztelettel emelünk kalapot, de egyuttal megjósoljuk, hogy következetes fellépésének szomorú következmé- nyei lehetnek: a legelső alkalommal kihagyatják a pres- byteriumból, ha csak az isteni gondviselés addig közibe nem vág a dolgoknak. Hát, mondjuk, mindezeket mi jól tudjuk, de azért meg nem rettenünk. Legfelebb mosolygunk az erőlködés felett, mely még ezt a módot is kizsákmányolja kortescéljaira.

II.

Nagytisztelt Dr. Ferenczy Gyula urnak

Debrecen.

Annak a nagy kavarodásnak, mely feltámadt a tiszántuli ref. püspöki állás betöltése tekintetében, egy igen jellemző mozzanatát kívánom megörökíteni s Nagy- tiszteltetésed b. tudomására hozni, oly célból, hogy bár eredetileg magánértesülésre szántam a dolgot, adan- dó alkalommal felhasználhassa.

Dicsőfi lelkész ur azt hiszem más gyülekezetekbe is, de ide bizonyosan sajátkezü leveleket küldözget, melyekben hathatósan ajánlja magát püspök gyanánt. Magam is olvasám ez érdekes levelet s kíváncsian vá- rom, hogy a többi jelölt urak képesek lesznek-e egyházi életünk e legmagasabb állásánál saját érdekekben sze- mélyesen korteskedni.

Ha magát a t. jelölt ur eljárását tekintem, azon teljesen megbotránkozom. Á gyülekezeti lelkész háta megett — ha még a személyes korteskedés kétségbeesett kísérletét nem tekintem is — korteskedni: eleven megsértése a lelkésznek, vagy abban az irányban, hogy bizalmatlan az iránt, vagy abban az irányban, hogy annyira gőgös s lenézi lelkésztársát, hogy még csak szóba sem ereszkedik vele.

S ilyen keresztyén érzelmű férfiú *akar* a mi püspökünk lenni?

Hja! a kinek a kultuszminiszter barátja — nem kárhozik el. Tiszafüred, 1908. június 17.

Vagyok szerető öcsöce

Diószegi Mihály.

III.

Nagytiszteletű Uram!

Alig néhány perce olvastam a szatmári ref. egyháztanácsnak, illetve egyik tagjának: Tankóczy Gyula rendőrfőkapitány, egyháztanácsosnak indítványát, melyben egy hivatalos egyházi lapnak megindítását kéri s ezzel kapcsolatban a Debreceni Protestáns Lapnak a püspöki szék betöltésére vonatkozó eljárását erős bírálat alá vevén, azt elkarhozatják.

Régóta nyomja a lelket bizonyos keserűség, bizonyos fájó érzés, amelyet a szatmári ref. egyházmegye vezető elnökségétől kaptam! Eme keserűségnek kifejezésére azonban sem alkalkalmam, sem időm nem volt! Most midőn azok kiabálnak legjobban akiknek a házuk ég s azok akarnának irányítani, akik erre semmi tekintetben nem hivatottak: a látottak és tudottak fölől hirt adok a nagy. Szerkesztő urnak is.

Használja fel bizonyítékul igen meg fogom köszönni s velem együtt más is! A mi vezető embereink — tisztelet a kivételeknek — annyira elhatalmasodtak már felettünk, hogy képesek önmagukat tekinteni az egyedül helyesen cselekvőnek s gondolkozónak. *El kell ítélni* — mondja a Tankóczy Gyula ur indítványa — minden olyan cselekményt és törekvést, amely akár pártoskodásból, akár egyesek izgékony vérmérsékletéből minden szándék nélkül talán, de az egyházak békéjének, fejlődésének meghiúsítására *irányul*. Sajnos, hogy ez csak hang s egy soha meg nem valósított indítvány épen a mi vezetőink részéről, akik képesek voltak egy meggondolatlan, erőszakos és minden alapot nélkülöző itélettel az ez évi tavaszi e. m. gyűlésen hiteim közül néhányat a más szertartású egyházba kergetni! Az egyháztanácsra, amely szegénysége miatt kénytelen volt kimondani, hogy iskoláját *nem képes* felépíteni, ráfógták, hogy megtagadta az engedelmissé-

get az egyházmegyének s reá sütötték az izgatás bélyegét is s ebben a tekintetben vétkesnek találták s fenjéknél 20—20 kor. büntetésre ítélték! a kerület a felbevezett itéletet feloldotta.

Templomunk tetőzete rongy! Egyházi épületünk romban. Egyh. tanács elhatározta ezeknek ujraépítését! Az e. megyei közgyűlés azon az alapon, hogy egyh. tanács az iskola felépítését megtagadta, (?) nem engedélyezte az építkezést. A kerület ezt is megengedte! Felséges példája ez nt. uram az egyház iránti szeretetnek! Midőn egy anyagi gondokkal küzdő kis egyház minden erejét megfeszítve dolgozik azon, hogy templomát apaitól reája megőrzés végett maradt vagyonát megtartsa s legyen helye hol „lélekben s igazságban imádkozhat,“ a hatalom emberei fülébe ordítják, *nem szabad!* Hát nem szép dolog ez? És mindezt tették személyes bosszúból azon férfiú iránt, ki egyházunknak igazi lelkes pártfogója s aki az itteni róm. kath. lel. készszel, ki egyházunknak nyílt és alattomos ellensége, nekik pedig *pertu* cimborájuk, frontot képezett! *Az elv személylgyé változott.*

Elitéli továbbra a nevezett indítvány az eszközt, amelyet egyesek éppen egyházi lapokban, ez alkalommal éppen püspökválasztás kérdésében minden felelőség nélkül használnak. **Eszköz!** Hát vajjon az milyen eszköz, midőn a szatmári egyházmegye érdekében dus gondnoka meghitt embereit faluról-falura küldi, hogy jelöltük mellett korteskedjenek? Hát ez megengedhető eszköz! **Meg!** de nem mindenkinek! Csak annak, aki már ezt nem szégyenli!

„Az egyházak szabad elhatározásának befolyásolását“ is említi mint vádat az indítvány! Hát vajjon, amikor az **esperes** és **gondnok** értekezletre hívja össze az egyházi férfiakat, azzal a célzattal, hogy ott az általuk ajánlott egyénben megállapodva, egyházuk előjáróinak szavazatait az ajánlottra adják s ha kell — a hizelgés mézes fegyverét is elővegyék, hogy ügyük sikeresebb legyen, hát az amidőn egymást érik a kortes cédulák a lelkészi, tanító s gondnoki hivatalban, hogy az összes püspök jelöltek közül csak egy van, aki teljesen érdemes s ez az ő jelöltjük, hát az, amidőn a kortesek faluznak s szavazatot szednek, nem a szabad elhatározás befolyásolására irányuló törekvés-e? Nekik nem! De másnak igen; orca kell ahhoz, amely immár nem tud pirulni sem!

Ez vonatkozik szorosabban a dolog természetére, többet is tudnék még felhozni, de az már távolabbi tárgyhoz tapad! De ezek is bizonyítják, hogy a Tankóczy ur indítványában megnevezett főszereplők — menyire nem szorulnak védelemre! — Bizony nagyon kívánatos volna a püspöki széken egy olyan egyén, aki az ő tiszta lelkiületével, erős akaratával világgá üldözne

a már-már türethetetlen léhaságot; a mely annyi kárt, keserőséget okoz az egyes egyházaknak.*

Az igazságért rajongó
s küzdő társa:

Alethész.

IV.

Egy esperesi körlevél a püspökválasztás tárgyában.

Kedves atyámfiai!

A ft. e. kerület rendkívüli közgyűlésében (1908. jul. 7.) az üresedésben lévő püspöki szék betöltése végett a szavazatok beszédését elrendelte. A püspökjelöltek ismeretesekek. A jelöltek érdekében szétküldött ajánló levelek egyikén-másikán e. megyénk választott tisztviselőinek nevei is feltalálhatók, p. o. Dávidházy Jánosén, Dicsőfi József és Eröss Lajosén. Köztudomás szerint a tanítóknak is külön jelöltjük van dr. Baltazár Dezső stb. Íratott pedig e körlevél a f.-szabolcsi em. illetékes faktoraihoz. Ügyes egy felhívás. — A fuzionált, pártolt jelöltjeit első helyre sorozták mint olyanokat a kik mellett az em. választotta püspökök is lelkesednek s még a harmadik jelölt is a közéjük tartozik, de a negyedik jelölt már csak olyan a ki mellett egyházi férfiak nem csoportosulnak, hanem csak a tanítók, mert azoknak jelöltje. Hát a tanítók nem tartoznak az egyház testéhez. Nekik a mi egyházi fejlődelmink előtt térdet, fejet kell hajtani s nem szabad önállóan gondolkozni! Nekik nem lehet bebeszolásuk egy ilyen nagyfontosságú választásba. Igazán bámulni kell az ő merészségüket. Most a mikor törvényhozó testületünk a felsőbb fórumokon helyet adott a tanítóknak s bebeszólást enged az egyházi igazgatásba, van olyan esperes a ki guny gyanánt közli a világgal, hogy nekik külön püspökjelöltjük van.

Igaz, hogy egy pár jelöltnek egyéb büne nincsen is, minthogy érdemes a püspöki hivatalra és ez baj némelyeknek s jól esik a lekicsinylésük. Hát hiszen lehet, hogy a közjó érdekében az is keresztyéni cselekedet, de az bizonyos, hogy nem a Krisztus értelme szerinti.

Egy szavazatadó.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Meghívás.** A lelkészválasztásnak ezzel a szép formájával tisztelte meg a mi kedves atyánkfiait és ifju barátunkat *Hajdu Péter* s.

* De ez talán nem nt. Dicsőfi ur lenne.

lelkészt a hodosi egyház, meghíván ötet teljes bizalommal lelkiatyjának és papjának. A fiatal lelkészi nemzedék ez a derék tagja ugyan legelső egyházat is megérdemelt volna, azonban kezdetnek a kis negyed osztályu egyház is elég. A gondviselés nem hagyja el azokat, a kik benne biznak s a kikre még a köznek szüksége lesz. Szívünkben szerencsét kívánunk a meghíváshoz és melegen üdvözöljük ez alkalomból az érdemes fiunak érdemes apját Hajdu Albert szatmárudvari lelkésztársunkat is.

— **Többek tudakozására.** Egy pár debreceni s némely budapesti lap azt a szokást kezdi behozni, hogy jól vagy rosszul értesülése alapján rendes híreket hoz az egyes egyházak püspökre leadott szavazatáról. Mi azonban úgy gondolkozunk, hogy miután a szavazás törvényeink értelmében titkos, nem engedhetjük meg magunknak azt, hogy az egyes egyházak szavazásáról idő előtt már akár alapos, akár nem alapos híreket publikáljunk. Ez az időelőtti hirtetés különben is felfogásunk szerint hangulatkeltésre jó lehet, de a helyzet komolyságának mindig a rovására esik. Várjunk csak türelemmel, pár hét múlva majd meg tudunk mindent. Ez az oka, a miért lapunkat zárva tartjuk a választási hírek előtt.

— **A tiszáninneri ref. egyházkerület** Ungi egyházmegye esperesévé Szücs István tiszasalamoni lelkész választatott meg 39 szavazatból 28 szavazattal. Üdvözöljük szép állásában és Istenáldását kérjük működésére.

— **Nyilatkozat.** Arra a képtelen rágalomra, amelyet a Sárospataki Ref. Lapok legközelebbi számában talál fel Pap József tomori lelkész az ő hiszékeny olvasóinak, csak egyetlen válaszom lehet a sajtóper, melyet haladéktalanul megindítottam ellene. Sárospatak, 1908. jul. 19. Zoványi Jenő.

— **A nagyváradi tanítónőképző fejlődése.** A református szellem egy erős fényű világító tornyának alapját tették le az 1905. évben Nagyváradon biharmegyei hitsorsosaink. Ez a nagyváradi tanítónőképző intézet, amely három tanév munkájával vetítette már a reakció tengerére a világosságot. Az intézet alapítása a viszonyok következménye volt s szükséges voltát és életképességét a fejlődés mai stadiuma beigazolta. Három évi élete az existenciális küzdelmek változatos sora volt, de a vezetők ébersége és kitartása a fejlődések akadályait diadallal rombolta le. Ma az intézet végleges nyilvános joggal megerősödve, jelentékeny államszegély által anyagilag biztosítva szolgálja egyházunk nagy érdekeit. A negyedik osztály is megnyílik szeptember 1-én s az intézet építés alatt levő modern és kényel-

mes új épületébe tökéletesebb viszonyok között folytatja munkásságát. Az új épület 8 tágas tantermet és mintegy 15 szertári és egyéb helyiségeket foglal magában. A tanárkar 6 rendes és egy segédtanárból áll, szeptemberben betöltetik a II. reáltanító. Az internatus céljait szeptembertől fogva egész mostani épület fogja szolgálni 80 növendékre berendezve, felszerelve fürdővel, betegszobákkal, elkülönített járványkórházzal. A nagyváradi egyház ellátta az intézetet gyakorló iskolával, amely Isten segítségével a jövőben felállítandó református iskolák kezdő pontja lehet.

— **Halálozások.** Fájdalomtól megtört szívvel tudatom, a felejthetetlen, jó férj és atya Szabó József ref. lelkésznek elete 48-ik boldog házasságának 10-ik évében rövid szenvedés után f. hó 21-én, este 7 órakor történt elhunytát. A megboldogult hült tetemei folyó 23-án délelőtt 11 órakor fognak a hegyközszenmiklósi sikertben öröknyugalomra tetetni. Ezen végtiszteseg-tételre a megboldogultnak rokonait, barátait bánatos szívvel meghívom. Hegyközszenmiklós, 1908. július 22. gyermekei: József és Ilona, bánatos neje özv. Szabó Józsefné Gaal Ilona. Béke és aldás poraira! — Alulírottak tájadalomtól megtört szívvel jelentik, hogy szeretett lelkiasztoruk, nagytiszteletű id. Juhász Pal ur a barsi ref. egyházmegye hosszú ideig volt esperese e hó 19-én hosszú szenvedés után 59 éves korában elhalt. Legyen nyugalma csendes, jutalma az örök idvesség. A nagysallói, kissallói és hölvenyi egyesült egyházak ref. hívei.

— **Halálozás.** Özv. Tóth Lajosné született Sági Amallia ugy a maga, mint testvére özv. Kerekes Jánosné szül. Sági Ilona és ennek gyermekei: Kerekes Ilona férj. Varga Mózesné, Kerekes Mariska és Kerekes Málka nevében mély fájdalommal tudatja a szerető férjnek, sógornak és keresztapának **Tóth Lajos** nyugalmazott tanítónak, takarékpénztári pénztárosnak f. hó 15-én éjjel, életének 65-ik, házasságának 32-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. Boldogult halottuuk földi részeit f. hó 17-én d. u. 4 órakor a ref. egyház szertartása szerint a templomban mondandó ima után fogjuk az anyaföldnek átadni. Nyugodjék csendesen!

— **Szent vasárnap.** Somogymegye köriratot intézett az összes törvényhatóságokhoz, hogy feliratban kérjék a kormányt s törvényhozást a vasárnapi munkaszünetnek a kocsimákra és kávéházakra való kiterjesztésére.

— **Az Ur házának szeretete.** Lakszakállas-szilasi ref. egyházunkat kedves meglepetésben részesítette a f. évi husvétkor az ottani derek lelkész né buzgó kezdeményezése folytán az egyház áldozatkész női közönsége, amennyiben a részben elavult urasztali terítők felújítása végett több áldozatra hajlandó kegyes nő előzetes meg-

beszélése alapján maguk közt egy diszes felső urasztali terítő beszerzésére gyűjtést indítottak, amelynek számokban is kifejezhető dicséretes eredménye 174 korona lett. Ez összesen a Pozsonyban lakó Biró Jolán és Mariska, himzéssel foglalkozó kisasszonyoknál rendelést tettek, s egy igen szép, bordó selyem plüsch urasztali terítőt készítették, igen gazdag aranyozással, közepén urasztali kehelylyel, alatta e felirással: „Boldogok, akiknek szívük tiszta.“ A terítő illő formában ez évi husvétkor adatott át a közhasználatnak. — Ugyanilyen örvendetes hirt közölnek Jókáról is, ahol a lelkész és neje kezdeményezésére az egyház helybeli és vidéki adakozásra kész női között gyűjtő-ívet köröztek az elavult urasztali készletek megújítása végett, melynek dicséretes eredménye 115 kor. 40 filler lett. Ez összegből leszámítva a néminemű felmerült költségeket, beszereztetett egy china-ezüst urasztali kehely gazdag aranyozással Polgár Kálmántól Budapestről 52 korona értékben és 2 db. ötnegyed literes urasztali kancsó szintén china-ezüstből Schönwald Imretől Pécsről, mindhárom igen diszes kivitelben. A kancsók ára 51 korona volt. Ezenkívül vétetett egy zsoltár katedrai használatra. A jelenben keresztelő szent edényre folyik a gyűjtés, amely tárgy szintén elavult, így újításra vár. — Sydó Titusz és neje Sátor Julianna hegysuri lakosok pedig kik jöllehet a fenti összegben kegyes adományukkal benn szerepelnek, még külön egy diszes fehér selyem-plüsch urasztali felső terítőt ajándékoztak elhunyt kedves gyermekeik emlékére, gazdag aranyozással, 90 K értékben a jókai egyháznak. A jókedvű adakozókat áldja meg az Uristen!

— **Az erdélyi ref. egyházkerületi egyházi értekezlet** ez évi közgyűlését szept. 8—9 napjain tartja Marosvásárhelyt, ahol ez alkalommal lesz az új ref. templom felszentelése, az építendő kollégium alapkövetési ünnepélye, továbbá belmissziói kiállítás is rendeznek.

— **Hírek a bihari egyházmegyéből.** A püspökválasztás alkalmával, mint hírlik egyházaink 3—4 kivételével E r ő s s Lajosra fogják adni szavazataikat.

Tartalom-jegyzék: Ismét kilevelezték a fák. Vándor. — Quo usque. Bokross Elek. — Tárcá: Berliu levél. G. Szabó Gábor. — Adóesökentési segély. Mészáros Lajos. — Gyászrovat: Dr. Csécsi Nagy Miklós. Budai János. — Közéletünk. Püspökválasztás. — Külömfélék.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének közvetlen fennhatósága alatt álló s az Északamerikai Egyesült Államok területén működő amerikai magyar református egyházmegyében előreláthatólag több egyházközség lelkészi állása fog betöltetni. Felhívtnak mindazon lelkészek kik az amerikai magyar református egyházmegyében lelkészi állást elfoglalni hajlandók, hogy ezen szándékukat személyes és családi körülményeik, nyelvismeretük stb. ismertetése mellett a konvent elnökségéhez (Budapest VIII. Üllői-ut 14. sz.) okmányaik kíséretében jelentsek be.

Tájékoztatólag megjegyeztetik, hogy a lelkészi állások szabad lakason és stólán kívül általában az egyházközség által fizetett évi 400 dollár fizetéssel s a konvent elnöksége által fizetett évi 500 dollár fizetékiegészítéssel, együtt 900 dollár évi javadalommal vannak egybekötve s hogy a lelkészek amerikai szolgálatuk ideje alatt is 1800 korona nyugdíjba beszámítható törzsfizetés alapján tagjai maradnak a lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézetnek. Az amerikai lelkészek egyéb viszonyaira nézve az egyetemes konvent 1908. áprilisi 87. sz. határozata ad bővebb felvilágosítást.

Budapest, 1908. jun. 23.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének elnöksége :

Bánffy Dezső
főgondnok,
világi elnök.

Kun Bertalan
püspök,
egyházi elnök.

Pályázat.

Az erdőgyaraki ujonnan létesített ref. II-ik tanítói állásra. Javadalma : Természetben lakás és kert. 1000 négyszögöl szántó föld, melynek adóját tanító fizeti. Az egyház pénztárából készpénz 100 korona. Államsegély 900 korróna.

Kötelessége : a presbyterium által elébe osztott I-IV. osztályú növendékeknek a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve szerint és az ismétlődő iskolásoknak vezetése, a presbyteri jegyzői teendők, valamint a kántorságnak minden külön díj nélkül végzése, orgona beállítás esetén az orgonázás, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények alólirott iskolaszéki el-

nökhöz augusztus 1-ig adandók be. A választás aug. 9-én ejtetik meg. A megválasztott tanító köteles állását 1908. szeptember 1-én elfoglalni. Erdőgyarak (Bihar megye) u. p. Helyben 1908. július 15.

Bugyi János
ref. lelkész.

Pályázat.

Az erdődi reform. előkönyörgő kántortanítói állásra.

Fizetés : a) Egyháztól 100 korona, b) Államsegély 900 korona, c) Ötödéves korpótlék az államtól, d) Szép kényelmes lakás nagy kerttel, s a szükséges mellékhelyiségekkel, e) Stóla énekszós halott után 1 kor. 20 fillér, predikációs halott után 2 kor.

Kötelessége az elemi iskolában C. tanterv szerint tanítani, minden Vasárnap d. e. rendes isteniszteleten katedrai és kántori szolgálatot felolvasás utján végezni, temetni és a konfirmándusokat előkészíteni, ez utóbbiért külön díjazás jár.

Pályázati kérvények f. év Augusztus 8-ig a szatmárhegyi (postahelyben) református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Állomás szept. 1-én foglalandó el.

Szatmárhegy, 1908. jul. 9.

Makai Elek
ref. lelkész, isk. széki elnök.

Segédlelkész kerestetik.

Alantírott ref. lelkész mellé segédlelkész kerestetik. Fizetése 900 kilencszáz korona, lakás és a temetésekért járuló stóla. Kötelessége. az összes lelkészi teendők végzése, a templomi éneklés vezetése s a konfirmációi oktatás. Az állomás a jelentkezés után elfoglalandó. Pályázók alantírottnál jelentkezzenek.

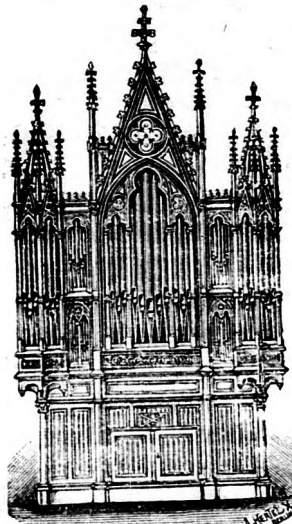
Kislónya, 1908. jul. 3. u. p. Nagylónya Bereg m.

Gerzsenyi István
ref. lelkész.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legkötele-
tebb vívmányai szerint bár-
mily rendszerű s nagyságu új
orgonákat, jótállás mellett. —
Orgona építésem fennállása
alatt 193 ev. ref. egyháznak
szolgáltam teljes megelégedé-
sükre munkámmal, melyeknek
jóságával, kiválóságával elértem
azt, hogy minden évben nő-
vekszik a cégem iránti biza-
lom, melynek folytán a mult
évben üzletemet gépekkel sze-
reltem fel, hogy minden te-
kintetben a kor színvonalán
álljak.

Elvállalok régi orgonák
új szerkezetre való átalakítását
áthelyezését, tisztítását és ja-
vítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagy-
iszteletű és tekintetes egyházi előjáróság szives párt-
ogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
munkákkal, templomok, szemináriumok részére.

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház káteja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi- elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is
meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára
4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Íma-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-

leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálok, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes
stylusban, levéltári okmányartók.

Most jelent meg.

Tanulmányok. Irta : Dr. Antal Géza. Ára
1 k. 60 f.

Tartalma :

A magyar protestáns egyház belföldi érintkezései.
Az amerikai kálvinizmus.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból.

Az amerikai magyar ref. egyházak.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból. Irta Dr. Antal Géza. Ára 50 f.

Magyar reform. egyházalkotmány. Irta :
Dr. Kun Béla. A vaskos 350 oldalból álló mű
Ára 7 k. —

Tartalma :

Történeti alapok.

A magyar reform. egyházalkotmány jogi kutfői.
A magyar reform. egyház helyzete a magyar államban.

A magyar reform. egyház viszonya más egyházak irányában.

A magyar reform. egyház mostani alkotmánya
Az egyházszervezet áttekintése.

A jogok alanyai az egyházban.

Az egyházi szemlék.

Az egyházi törvényhozás.

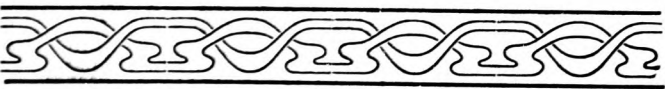
Az egyház kormányzata.

Az egyházi bíraskodás.

Ezen művek kaphatók

HEGEDÜS és SÁNDOR

könyvkereskedésében **DEBRECENBEN,**
és minden könyvkereskedésben.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik **16,000** törzsbetétre több mint **800,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **2500,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azért, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag **6/-ot** jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján **utólag fizetendő** legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti **50 fillérjével** visszafizethető, melyben a kamattal is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk : 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés **Facement** tetők készítése. Mindennemű **beton** és **czement** munkák. **Portland** és **román czement.**

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarék konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló
gépek raktára.

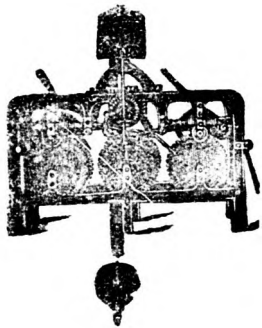
Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközl

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

iránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,

= cserjék, rózsák, fenyők. =

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-
magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. es. és kir. udvari hangszergyáros, a
m. kir. zene-akadémia, színházak,
művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-
ségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és
feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

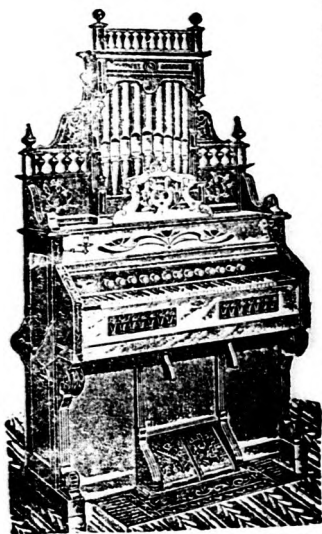
mely által bármely hegedű, gor-
donka beillesztése után sokkal
jobb, erősebb és lágyabb hangol-
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe
hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezes-
ség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Táro-
gató; általánosan elismert leg-
jobb, mely tökéletes solo hang-
szerré általam konstruáltatott is-
kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása
különleges, szakszerű pontosság-
gal, jutányos árban; kezesség
minden egyes hangszernél. Ár-
jegyzék minden egyes hangszer-
ről külön, kivanatra bérmentve
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Most jelent meg.

Tanulmányok. Irta : Dr. Antal Géza. Ára
1 k. 60 f.

Tartalma :

A magyar protestáns egyház belföldi érintkezései.
Az amerikai kálvinizmus.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból.

Az amerikai magyar ref. egyházak.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból. Irta Dr. Antal Géza. Ára 50 f.

Magyar reform. egyházalkotmány. Irta :
Dr. Kun Béla. A vaskos 350 oldalból álló mű

Ára 7 k. —

Tartalma :

Történeti alapok.

A magyar reform. egyházalkotmány jogi kűffői.

A magyar reform. egyház helyzete a magyar államban.

A magyar reform. egyház viszonya más egyházak irányában.

A magyar reform. egyház mostani alkotmánya
Az egyházszervezet áttekintése.

A jogok alanyai az egyházban.

Az egyházi szemlék.

Az egyházi törvényhozás.

Az egyház kormányzata.

Az egyházi biráskodás.

Ezen művek kaphatók

HEGEDÜS és SÁNDOR

könyvkereskedésében **DEBRECENBEN,**
és minden könyvkereskedésben.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamattal is be foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk : 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és ezement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarék konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

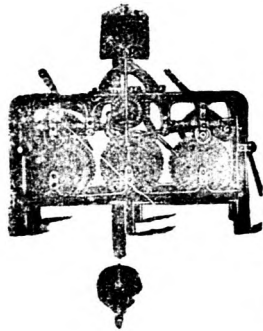
gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközi

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

== gőzerő berendezéssel ==

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

iránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-
magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a
m. kir. zene-akadémia, színházak,
művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-
ségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és
feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

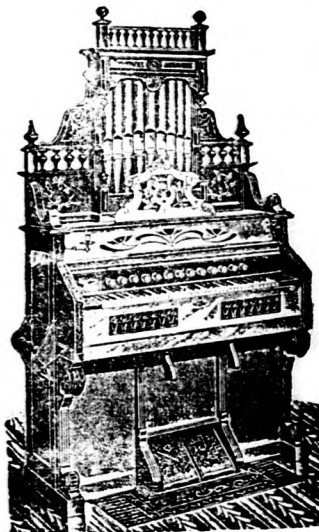
mely által bármely hegedű, gor-
donka beillesztése után sokkal
jobb, erősebb és lágyabb hangol-
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe
hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezes-
ség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Táro-
gató; általánosan elismert leg-
jobb, mely tökéletes solo hang-
szerré általam konstruáltatott is-
kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása
különleges, szakszerű pontosság-
gal, jutányos árban; kezeség
minden egyes hangszernél. Ár-
jegyzék minden egyes hangszer-
ről külön, kivanatra bérmentve
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Baktai EGRY FERENCZ

Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntette: Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszsebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra átszerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előe meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy eremmel kitüntette.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházaról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházarában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olesóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.